

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

17. června 2010*

Ve spojených věcech C-105/09 a C-110/09,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podané rozhodnutími Conseil d'État (Belgie) ze dne 11. března 2009, došlými Soudnímu dvoru dne 20. a 23. března 2009, v řízeních

Terre wallonne ASBL (C-105/09),

Inter-Environnement Wallonie ASBL(C-110/09)

proti

Région wallonne,

* Jednací jazyk: francouzština.

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení J.-C. Bonichot, předseda senátu, C. Toader (zpravodajka), K. Schiemann, P. Kūris a L. Bay Larsen, soudci

generální advokátka: J. Kokott,
vedoucí soudní kanceláře: R. Šereš, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 21. ledna 2010,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Inter-Environnement Wallonie ASBL J. Sambonem, avocat,
- za Région wallonne A. Gillainem, avocat,
- za belgickou vládu T. Maternem a C. Pochet, jako zmocněnci,
- za českou vládu M. Smolkem, jako zmocněncem,

– za Evropskou komisi S. Pardo Quintillán a J.-B. Laignelotem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 4. března 2010,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu článku 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES ze dne 27. června 2001 o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí (Úř. věst. L 197, s. 30; Zvl. vyd. 15/06, s. 157).

- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci dvou sporů mezi Terre wallonne ASBL a Inter-Environnement Wallonie ASBL na straně jedné a Région wallonne (dále „Valonsko“) na straně druhé, jejichž předmětem je zrušení vyhlášky valonské vlády ze dne 15. února 2007, kterou se mění kniha II zákoníku životního prostředí, která tvoří vodní zákon, co se týče trvale udržitelného nakládání s dusíkem v zemědělství (*Moniteur belge* ze dne 7. března 2007, s. 11118, dále jen „napadená vyhláška“).

Právní rámec

Právo Unie

Směrnice 91/676/EHS

- 3 Článek 1 směrnice Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (Úř. věst. L 375, s. 1; Zvl. vyd. 15/02, s. 68) stanoví:

„Cílem této směrnice je:

- snížit znečištění vod způsobované dusičnany ze zemědělských zdrojů,
- předcházet dalšímu takovému znečišťování.“

- 4 Článek 3 odst. 1 a 2 této směrnice stanoví:

„1. Pokud nejsou přijata opatření podle článku 5, vymezí členské státy znečištěné vody a vody ohrožené znečištěním podle kritérií stanovených v příloze I.

2. Členské státy vymezí do dvou let od oznámení této směrnice jako ohrožené oblasti všechny známé půdní plochy na území svého státu, které jsou odvodňovány do vod vymezených v souladu s odstavcem 1 a které přispívají ke znečišťování. Členské státy oznámí toto první vymezení vod Komisi do šesti měsíců.“

5 Článek 4 uvedené směrnice zní takto:

„1. S cílem zabezpečit pro všechny vody obecnou úroveň ochrany před znečištěním členské státy do dvou let od oznámení této směrnice:

a) přijmou zásady správné zemědělské praxe, které budou zemědělci dobrovolně provádět a které budou obsahovat alespoň ustanovení uvedená v příloze II A,

[...]“

6 Podle článku 5 téže směrnice:

„1. Členské státy připraví pro vymezené ohrožené oblasti akční programy k dosažení cílů uvedených v článku 1 do dvou let po prvním vymezení těchto oblastí podle čl. 3 odst. 2 nebo do jednoho roku po každém novém vymezení podle čl. 3 odst. 4.

2. Akční program může být společný pro všechny ohrožené oblasti v rámci území členského státu nebo, pokud to členský stát považuje za vhodné, mohou být připraveny různé programy pro jednotlivé ohrožené oblasti nebo jejich části.

3. Akční programy vezmou v úvahu:

- a) dostupné vědecké a technické údaje, zejména pokud jde o podíly dusíku ze zemědělských nebo z jiných zdrojů;
- b) podmínky životního prostředí ve zmíněných oblastech dotýčných členských států.

4. Akční programy jsou zaváděny do čtyř let po jejich vypracování a obsahují následující závazná opatření:

- a) opatření uvedená v příloze III;
- b) opatření, která členské státy zahrnuly do zásad správných zemědělských postupů přijatých v souladu s článkem 4, s výjimkou těch, které byly nahrazeny opatřeními uvedenými v příloze III.

5. Členské státy přijmou v rámci akčních programů dodatečná nebo účinnější opatření, která pokládají za potřebná, je-li od počátku nebo na základě získaných zkušeností s prováděním akčních programů zřejmé, že opatření podle odstavce 4 nejsou dostatečná pro dosažení cílů uvedených v článku 1. Při výběru těchto opatření nebo postupů vezmou členské státy v úvahu jejich účinnost a související náklady ve srovnání s jinými možnými preventivními opatřeními.

[...]“

- 7 Příloha III směrnice 91/676, nazvaná „Opatření, která mají být zahrnuta do akčních programů uvedených v čl. 5 odst. 4 písm. a)“, stanoví:

„1. Tato opatření obsahují pravidla pro:

[...]

2) kapacitu zásobníků pro skladování statkových hnojiv, která musí být větší než kapacita nutná pro jejich skladování během nejdějšího období, ve kterém je jejich používání v ohrožených oblastech zakázáno, s výjimkou případů, kdy je příslušným orgánům prokázáno, že s množstvím hnojiv přesahujícím kapacitu zásobníku bude nakládáno způsobem, který neohrozí životní prostředí;

[...]“

Směrnice 2001/42

8 Článek 2 směrnice 2001/42 stanoví:

„Pro účely této směrnice se:

- a) ‚plány a programy‘ rozumějí plány a programy včetně těch, které jsou spolufinancovány Evropským společenstvím, a rovněž jejich veškeré změny:
 - které podléhají přípravě nebo přijetí orgánem na národní, regionální nebo místní úrovni nebo které připravuje úřad pro legislativní proces tak, aby mohly být přijaty parlamentem nebo vládou, a
 - které jsou vyžadovány právními a správními předpisy;
- b) ‚posouzením vlivů na životní prostředí‘ rozumí příprava zprávy o vlivech na životní prostředí, provádění konzultací, vzetí v úvahu uvedené zprávy a výsledků konzultací při rozhodování a poskytování informací o rozhodnutí v souladu s články 4 až 9;

[...]“

9 Podle článku 3 uvedené směrnice:

„1. Posouzení vlivů na životní prostředí se v souladu s články 4 až 9 provádí u plánů a programů uvedených v odstavcích 2 až 4, které mohou mít významný vliv na životní prostředí.

2. S výhradou odstavce 3 se posouzení vlivů na životní prostředí provádí u všech plánů a programů,

a) které se připravují v odvětvích zemědělství, lesnictví, rybolovu, energetiky, průmyslu, dopravy, nakládání s odpady, vodohospodářství, telekomunikací, turistiky, územního plánování nebo využívání půdy a které stanoví rámec pro budoucí schvalování záměrů uvedených v přílohách I a II směrnice 85/337/EHS nebo

b) u kterých je vyžadováno posouzení podle článků 6 a 7 směrnice 92/43/EHS s ohledem na možný vliv na území.

3. Plány a programy uvedené v odstavci 2, které stanoví využití menších oblastí na místní úrovni, a menší změny plánů a programů uvedených v odstavci 2 vyžadují posouzení vlivů na životní prostředí pouze tehdy, stanoví-li členské státy, že mohou mít významný vliv na životní prostředí.

4. Členské státy určí, zda plány a programy neuvedené v odstavci 2, které stanoví rámec pro budoucí schvalování záměrů, mohou mít významný vliv na životní prostředí.

5. Členské státy určí, zda plány nebo programy uvedené v odstavcích 3 a 4 mohou mít významný vliv na životní prostředí buď přezkoumáním jednotlivých případů, nebo stanovením druhů plánů a programů, nebo kombinací obou přístupů. Za tímto účelem vezmou členské státy ve všech případech v úvahu příslušná kritéria stanovená v příloze II, aby se zajistilo, že se na plány a programy s možným významným vlivem na životní prostředí vztahuje tato směrnice.

[...]“

Směrnice 85/337/EHS

¹⁰ Článek 1 odst. 2 směrnice Rady 85/337/EHS ze dne 27. června 1985 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (Úř. věst. L 175,

s. 40 ; Zvl. vyd. 15/01, s. 248), ve znění směrnice Rady 97/11/ES ze dne 3. března 1997 (Úř. věst. L 73, s. 5; Zvl. vyd. 15/03, s. 151, dále jen „směrnice 85/337“), stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

„záměrem“

- provádění stavebních prací nebo výstavba jiných zařízení nebo děl,
- jiné zásahy do přírodního prostředí a krajiny včetně těch, které se týkají těžby nerostných surovin;

[...]“

¹¹ Podle čl. 4 odst. 1 směrnice 85/337 podléhají záměry uvedené v příloze I této směrnice posouzení z hlediska svých vlivů na životní prostředí.

¹² Podle článku 8 uvedené směrnice:

„Výsledky jednání a informace shromážděné podle článků 5, 6 a 7 musí být brány v úvahu v povolovacím řízení.“

13 Příloha I směrnice 85/337, nazvaná „Záměry posuzované podle čl. 4 odst. 1“, stanoví:

„[...]

17. Zařízení k intenzivnímu chovu drůbeže nebo prasat s více než:

a) 85 000 místy pro kuřata, 60 000 místy pro slepice;

b) 3 000 místy pro jatečná prasata (nad 30 kg) nebo

c) 900 místy pro prasnice.

[...]“

14 Příloha II této směrnice, nazvaná „Záměry posuzované podle čl. 4 odst. 2“, uvádí:

„1. Zemědělství, lesnictví a rybářství

[...]

b) Záměry využití neobdělávané půdy nebo polopřírodních území k intenzivnímu zemědělskému využívání.

[...]

e) Zařízení k intenzivnímu chovu hospodářských zvířat (záměry neuvedené v příloze I).

[...]“

Směrnice 2003/35/ES

15 Desátý bod odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/35/ES ze dne 26. května 2003 o účasti veřejnosti na vypracovávání některých plánů a programů týkajících se životního prostředí a o změně směrnic Rady 85/337/EHS a 96/61/ES, pokud jde o účast veřejnosti a přístup k právní ochraně (Úř. věst. L 156, s. 17; Zvl. vyd. 15/07, s. 466), uvádí:

I - 5652

„Pro některé směrnice z oblasti životního prostředí, které po členských státech požadují, aby vytvářely plány a programy týkající se životního prostředí, avšak neobsahují dostatečná ustanovení o účasti veřejnosti, by měla být stanovena účast veřejnosti v souladu s ustanoveními Aarhuské úmluvy [o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, uzavřené jménem Evropského společenství rozhodnutím Rady 2005/370/ES ze dne 17. února 2005 (Úř. věst. L 124, s. 1, dále jen ‚Aarhuská úmluva‘)], zejména s jejím článkem 7. Jiné právní předpisy Společenství z této oblasti již účast veřejnosti při přípravě plánů a programů stanovují a do budoucna budou požadavky na účast veřejnosti podle Aarhuské úmluvy začleňovány do příslušných právních předpisů od počátku.“

- 16 Článek 2 této směrnice, nadepsaný „Účast veřejnosti na plánech a programech“, ve svých odstavcích 2 a 5 stanoví:

„2. Členské státy zajistí, aby veřejnost měla včasné a účinné možnosti účastnit se přípravy a změn či revizí plánů nebo programů, jejichž vypracování je vyžadováno předpisy uvedenými v příloze I.

[...]

5. Tento článek se nevztahuje na plány a programy uvedené v příloze I, pro které je postup účasti veřejnosti upraven směrnicí [2001/42] nebo směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky.“

- 17 Příloha I směrnice 2003/35, nazvaná „Ustanovení stanovující vypracování plánů a programů podle článku 2“, uvádí:

„[...]

- c) Čl[ánek] 5 odst. 1 směrnice [91/676].

[...]“

Vnitrostátní právo

- 18 Směrnice 2001/42 byla do práva Valonska provedena článkem D. 52 a následujícími knihy I zákoníku životního prostředí (*Moniteur belge* ze dne 9. července 2004, s. 54654).

19 Článek D. 53 tohoto zákoníku stanoví:

„1. Posuzování vlivů plánů a programů na životní prostředí je prováděno podle článků 52 až 61 u plánů a programů, jakož i jejich změn, jejichž seznam I vypracuje vláda a které:

- 1) se připravují v odvětvích zemědělství, lesnictví, rybolovu, energetiky, průmyslu, dopravy, nakládání s odpady, vodohospodářství, využívání půdy, telekomunikací a turistiky a stanoví rámec pro budoucí schvalování záměrů uvedených v seznamu vypracovaném podle čl. 66 [odst.] 2;

- 2) podléhají posuzování podle článku 29 zákona ze dne 12. července 1973 o ochraně přírody.

[...]

3. Vláda může předložit k posuzování vlivů na životní prostředí podle této kapitoly plány nebo programy, které mohou mít nezanedbatelný vliv na životní prostředí a které nejsou stanoveny právními nebo správními předpisy.

[...]“

20 Článek R. 47 uvedeného zákoníku stanoví:

„Seznam plánů a programů uvedený v čl. 53 odst. [1] části představující vyhlášku je stanoven v příloze V.“

- 21 Uvedená příloha V, stanovená vyhláškou valonské vlády ze dne 17. března 2005 o knize I zákoníku životního prostředí (*Moniteur belge* ze dne 4. května 2005, s. 21184), obsahuje zejména akční program kvality ovzduší, akční program kvality půdy a akční program ochrany přírody. Tato příloha však neobsahuje akční program nakládání s dusíkem v zemědělství v ohrožených oblastech, který byl původně do práva Valonska zaveden vyhláškou ze dne 10. října 2002.
- 22 Co se týče specificky posledně uvedeného akčního programu, v současné době platné relevantní právní předpisy Valonska jsou obsaženy v napadené vyhlášce.
- 23 Tato vyhláška stanovuje podmínky pro nakládání s dusíkem v zemědělství na celém území Valonska. Upravuje rovněž nakládání s dusíkem v ohrožených oblastech, kde představuje akční program stanovený v článku 5 směrnice 91/676. Ohrožené oblasti představují 42 % území uvedeného regionu a 54 % jeho využívané zemědělské půdy.
- 24 Kapitola IV napadené vyhlášky obsahuje oddíl 3, nadepsaný „Podmínky pro nakládání s dusíkem v zemědělství na celém území Valonska“. Tento oddíl obsahuje pododdíly 1 až 5, které se použijí na celé území tohoto regionu, včetně ohrožených oblastí, a pododdíly 6 a 7, které se použijí pouze na ohrožené oblasti. Všechny tyto pododdíly společně tvoří akční program stanovený v čl. 5 odst. 1 směrnice 91/676.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 25 Svým rozsudkem ze dne 22. září 2005, Komise v. Belgie (C-221/03, Sb. rozh. s. I-8307), Soudní dvůr určil, že Belgické království tím, že nepřijalo opatření nezbytná k úplnému a správnému provedení směrnice 91/676 ve stanovené lhůtě, nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývaly z této směrnice.
- 26 K provedení uvedeného rozsudku přijala valonská vláda podle článku 5 směrnice 91/676 napadenou vyhlášku. Tato vyhláška mění knihu II zákoníku životního prostředí, kterou tvoří vodní zákon, co se týče trvale udržitelného nakládání s dusíkem v zemědělství.
- 27 Terre Wallonne ASBL a Inter-Environnement Wallonie ASBL požádaly Conseil d'État (státní radu) o zrušení uvedené vyhlášky, přičemž tvrdily zejména to, že program, který obsahuje, nebyl předmětem posouzení vlivů na životní prostředí podle směrnice 2001/42.
- 28 Valonská vláda tvrdila, že program nakládání s dusíkem v zemědělství nespadá do působnosti směrnice 2001/42.
- 29 Předkládající soud má za to, že nelze vyloučit, že by takové akční programy, jako je program posuzovaný podle směrnice 91/676/EHS, byly plány a programy ve smyslu směrnice 2001/42. Uvedený soud mimoto uvádí, že žádný právní předpis Valonska použitelný ke dni přijetí napadené vyhlášky nestanovil, že plán nakládání s dusíkem podléhá posouzení vlivů na životní prostředí, že není nezbytně prokázáno, že by tato situace byla v rozporu se směrnicí 2001/42, a že správné uplatnění práva Unie není natolik zjevné, aby neponechávalo prostor pro rozumné pochybnosti.

30 Conseil d'État se tedy rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Je program nakládání s dusíkem týkající se vymezených ohrožených oblastí, jehož zavedení je stanoveno v čl. 5 odst. 1 směrnice [91/676], plánem nebo programem uvedeným v čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice [2001/42], který se připravuje v odvětvích zemědělství, lesnictví, rybolovu, energetiky, průmyslu, dopravy, nakládání s odpady, vodohospodářství, telekomunikací, turistiky, územního plánování nebo využívání půdy, a stanoví rámec pro budoucí schvalování záměrů uvedených v přílohách I a II směrnice [85/337]?
- 2) Je program nakládání s dusíkem týkající se vymezených ohrožených oblastí, jehož zavedení je stanoveno v čl. 5 odst. 1 směrnice [91/676], plánem nebo programem uvedeným v čl. 3 odst. 2 písm. b) směrnice [2001/42], u něhož je vyžadováno posouzení podle článků 6 a 7 směrnice [92/43] s ohledem na jeho možný vliv na území, zejména když se dotčený program nakládání s dusíkem uplatní na všechny vymezené ohrožené oblasti Valonska?
- 3) Je program nakládání s dusíkem týkající se vymezených ohrožených oblastí, jehož zavedení je stanoveno v čl. 5 odst. 1 směrnice [91/676], plánem nebo programem jiným, než jsou plány a programy uvedené v čl. 3 odst. 2 směrnice [2001/42], který stanoví rámec pro budoucí schvalování záměrů, u nichž členské státy musí podle čl. 3 odst. 4 směrnice [2001/42] určit, zda mohou mít významný vliv na životní prostředí v souladu s [čl. 3 odst. 5 této směrnice]“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 31 Podstatou první otázky předkládajícího soudu položené Soudnímu dvoru je, zda může takový program nakládání s dusíkem v zemědělství, jaký je dotčen v původním řízení, představovat plán nebo program uvedený v čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/42.
- 32 Nejprve je třeba uvést, že základním cílem směrnice 2001/42 je, jak vyplývá z jejího článku 1, aby plány a programy, které mohou mít významný vliv na životní prostředí, byly při přípravě a před přijetím podrobeny posouzení vlivů na životní prostředí.
- 33 Pro případy, kdy je směrnicí 2001/42 vyžadováno takové posouzení vlivů na životní prostředí, stanoví tato směrnice minimální pravidla týkající se přípravy zprávy o vlivech na životní prostředí, provádění konzultací, zohlednění výsledků posouzení vlivů na životní prostředí, jakož i poskytování informací o rozhodnutí přijatém na základě tohoto posouzení.
- 34 K určení, zda akční programy připravené podle čl. 5 odst. 1 směrnice 91/676 (dále jen „akční programy“) spadají pod čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/42, je třeba posoudit zaprvé to, zda jsou uvedené akční programy „plány a programy“ ve smyslu čl. 2 písm. a) posledně uvedené směrnice, a zadruhé to, zda splňují podmínky stanovené v jejím čl. 3 odst. 2 písm. a).

K použití článku 2 směrnice 2001/42

- 35 Nejprve je třeba konstatovat, že akční programy jsou jednak připravované orgánem na národní, regionální nebo místní úrovni nebo připravované úřadem pro legislativní proces tak, aby mohly být přijaty parlamentem nebo vládou, a jednak jsou vyžadovány právními a správními předpisy.
- 36 Dále je třeba uvést, že směrnice 91/676 vyžaduje vypracování takových akčních programů ve všech „ohrožených oblastech“ vymezených členskými státy na základě jejich předpisů a že tyto programy musejí obsahovat opatření a postupy takového druhu, jaké jsou uvedeny v jejím článku 5, které jsou určeny k boji proti znečištění dusičnany a jejichž provádění a dohled nad nimi přísluší členským státům. Příslušné orgány musejí rovněž pravidelně prověřovat relevantnost opatření a postupů a případně přezkoumat akční programy.
- 37 Jak uvedla generální advokátka v bodech 25 až 28 svého stanoviska, toto zjištění je dále potvrzeno desátým bodem odůvodnění směrnice 2003/35, jakož i jejím čl. 2 odst. 5 a přílohou I.
- 38 V tomto ohledu je třeba připomenout, že směrnice 2003/35 stanoví účast veřejnosti na vypracovávání některých plánů a programů týkajících se životního prostředí, tak aby byly právní předpisy Společenství uvedeny v soulad s Aarhuskou úmluvou.

- 39 Z desátého bodu odůvodnění směrnice 2003/35 vyplývá, že některé legislativní akty Společenství již obsahovaly ustanovení týkající se účasti veřejnosti na vypracovávání plánů a programů, které byly v souladu s Aarhuskou úmluvou. V důsledku toho vylučuje čl. 2 odst. 5 této směrnice z působnosti tohoto článku „plány a programy“ uvedené v příloze I uvedené směrnice, u nichž byla taková ustanovení zavedena směrnicí 2001/42. Mezi tyto plány a programy přitom patří akční programy uvedené v čl. 5 odst. 1 směrnice 91/676.
- 40 Článek 2 odst. 5 směrnice 2003/35 byl sice přijat v rámci ustanovení týkajících se účasti veřejnosti na vypracovávání některých plánů a programů týkajících se životního prostředí. Bylo by nicméně rozporné, kdyby bylo připuštěno, že akční programy spadají do působnosti článku 2 směrnice 2001/42, jestliže se týkají ustanovení souvisejících s účastí veřejnosti na přijímání plánu nebo programu, ale že tytéž akční programy již do působnosti tohoto ustanovení nespádají, týkají-li se posuzování vlivů na životní prostředí.
- 41 A konečně je třeba upřesnit, že každé legislativní opatření týkající se ochrany vod před znečištěním způsobovaným dusičnany ze zemědělských zdrojů sice není „plánem“ nebo „programem“ ve smyslu směrnice 2001/42, avšak pouhá okolnost, že takové opatření bylo přijato legislativní cestou, ho nevylučuje z působnosti této směrnice, jestliže se vyznačuje charakteristikami připomenutými v bodě 36 rozsudku v projednávané věci.
- 42 Ze všeho výše uvedeného plyne, že akční programy představují jak svými charakteristikami, tak samotným záměrem zákonodárce Unie „plány“ a „programy“ ve smyslu směrnice 2001/42.

K použití čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/42

- 43 Je třeba uvést, že podle čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/42 se posouzení vlivů na životní prostředí provádí systematicky u všech plánů a programů, které se jednak připravují v určitých odvětvích a které dále stanoví rámec pro budoucí schvalování záměrů uvedených v přílohách I a II směrnice 85/337.
- 44 Co se týče první podmínky stanovené v čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/42, stačí konstatovat, že ze samotného názvu směrnice 91/676 vyplývá, že akční programy jsou připravovány pro odvětví zemědělství.
- 45 Co se týče druhé podmínky, pro určení, zda akční programy stanovují rámec pro budoucí schvalování záměrů uvedených v přílohách I a II směrnice 85/337, je třeba posoudit obsah a účel těchto programů a zohlednit rozsah posouzení vlivů záměrů na životní prostředí, tak jak je stanoven uvedenou směrnicí.
- 46 Co se tedy týče účelu akčních programů, ze směrnice 91/676, a zejména z devátého až jedenáctého bodu odůvodnění, článků 1 a 3 až 5, jakož i příloh této směrnice plyne, že tyto programy zahrnují globální posouzení problémů týkajících se životního prostředí ohrožených oblastí souvisejících se znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů a že zavádějí uspořádaný systém, který má zajistit obecnou úroveň ochrany proti takovému znečištění.

- 47 Specifičnost uvedených programů spočívá v tom, že představují ucelený a soudržný přístup, který se vyznačuje konkrétním a koordinovaným plánováním, pokrývá ohrožené oblasti, případně celé území státu, a týká se snížení znečištění způsobeného dusičnany ze zemědělských zdrojů i toho, jak tomuto znečištění předcházet.
- 48 Pokud jde o obsah akčních programů, z článku 5 směrnice 91/676 ve spojení s její přílohou III vyplývá, že uvedené programy obsahují konkrétní a závazná opatření, která se týkají zejména období, ve kterých je používání určitých druhů hnojiv zakázáno, kapacity zásobníků pro skladování statkových hnojiv, způsobů používání statkových hnojiv obsahujících použitelný dusík a jejich maximálního množství (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 8. září 2005, Komise v. Španělsko, C-416/02, Sb. rozh. s. I-7487, bod 34). Tato opatření zajistí zejména to – jak stanoví bod 2 přílohy III směrnice 91/676 – že množství použitých statkových hnojiv, včetně výkalů hospodářských zvířat, nepřekročí na žádné farmě nebo chovu hospodářských zvířat množství na hektar za rok, jež odpovídá množství statkových hnojiv, které obsahuje 170 kg dusíku.
- 49 Co se týče rozsahu posouzení vlivů na životní prostředí stanoveného směrnicí 85/337, je třeba úvodem připomenout, že opatření uvedená v akčních programech se týkají zařízení k intenzivnímu chovu vyjmenovaných v bodě 17 přílohy I a bodě 1 písm. e) přílohy II směrnice 85/337.
- 50 Je třeba připomenout, že v rámci posouzení vlivů na životní prostředí stanoveného směrnicí 85/337 musejí vnitrostátní orgány zohlednit nejen přímé účinky zamýšlených prací, ale rovněž vlivy na životní prostředí, které mohou být vyvolány používáním nebo provozem zařízení, která jsou výsledkem těchto prací (rozsudky ze dne 28. února 2008, Abraham a další, C-2/07, Sb. rozh. s. I-1197, bod 43, a ze dne 25. července 2008, Ecologistas en Acción-CODA, C-142/07, Sb. rozh. s. I-6097, bod 39).

- 51 Zvláště co se týče zařízení k intenzivnímu chovu, takové posouzení vlivů na životní prostředí se musí zabývat vlivy uvedených zařízení na kvalitu vody (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 8. září 2005, Komise v. Španělsko, C-121/03, Sb. rozh. s. I-7569, bod 88).
- 52 Jak správně uvedla generální advokátka v bodě 80 svého stanoviska, článek 8 směrnice 85/337 vyžaduje, aby aspekty životního prostředí, které mají akční programy upravovat, byly zohledněny při povolování záměrů na provozování takových zařízení.
- 53 Mimoto je třeba konstatovat, jak vyplývá z čl. 5 odst. 4 směrnice 91/676, že akční programy přijaté podle odstavce 1 tohoto článku musejí stanovovat soubor opatření, jejichž dodržení může být podmínkou pro vydání povolení, které má být uděleno pro záměry vyjmenované v přílohách I a II směrnice 85/337, a pro jejichž vymezení poskytuje směrnice 91/676 členským státům určitý prostor pro posouzení. To je zejména případ opatření týkajících se skladování statkových hnojiv, stanovených v příloze III směrnice 91/676, pokud jde o záměry zařízení k intenzivnímu chovu vyjmenovaných v přílohách I a II směrnice 85/337.
- 54 V takovém případě, jehož existenci a dosah s ohledem na dotýčný akční program nicméně přísluší posoudit vnitrostátnímu soudu, je třeba na tento akční program nahlížet tak, pokud jde o uvedená opatření, že stanoví rámec pro budoucí schvalování záměrů uvedených v přílohách I a II směrnice 85/337 ve smyslu čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/42.

- 55 Vzhledem k výše uvedeným úvahám je na první otázku třeba odpovědět, že akční program přijatý na základě čl. 5 odst. 1 směrnice 91/676 je v zásadě plánem nebo programem uvedeným v čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/42, jelikož představuje „plán“ nebo „program“ ve smyslu čl. 2 písm. a) posledně uvedené směrnice a obsahuje opatření, jejichž dodržení je podmínkou pro vydání povolení, které má být uděleno pro realizaci záměrů vyjmenovaných v přílohách I a II směrnice 85/337.

Ke druhé a třetí otázce

- 56 Vzhledem k odpovědi poskytnuté na první otázku je třeba konstatovat, že pro řešení sporu v původním řízení není nezbytné rozhodnout o tom, zda čl. 3 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/42 vyžaduje rovněž posouzení vlivů akčních programů na životní prostředí.
- 57 Není tudíž třeba odpovídat na druhou předběžnou otázku.
- 58 Vzhledem ke skutečnosti, že čl. 3 odst. 4 směrnice 2001/42 se použije pouze v případech, kdy se neuplatní ustanovení odstavce 2 téhož článku, není třeba odpovídat na třetí otázku.

K nákladům řízení

- 59 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

Akční program přijatý na základě čl. 5 odst. 1 směrnice Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů je v zásadě plánem nebo programem uvedeným v čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES ze dne 27. června 2001 o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí, jelikož představuje „plán“ nebo „program“ ve smyslu čl. 2 písm. a) posledně uvedené směrnice a obsahuje opatření, jejichž dodržení je podmínkou pro vydání povolení, které má být uděleno pro realizaci záměrů vyjmenovaných v přílohách I a II směrnice Rady 85/337/EHS ze dne 27. června 1985 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí, ve znění směrnice Rady 97/11/ES ze dne 3. března 1997.

Podpisy.